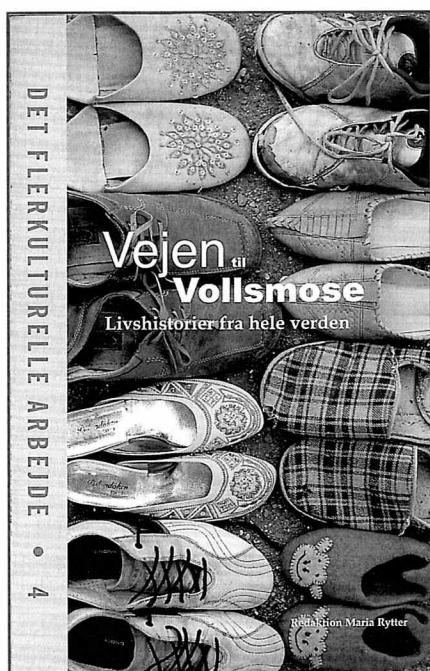

“MÅ GUD VÆRE MED ALLE OS GAMLE”

Benny Lihme anmelder:

Maria Rytter (red.):
LIVSHISTORIER FRA
HELE VERDEN.
Mellemfolkeligt Samvirke, 2005.
110 s., 188,- kr.

Det er almindeligt at se Vollsmose i Odense omtalt som kriminalitetshærged ghetto eller en bydel med en “ensidig befolkningssammensætning”. Sagen er imidlertid, at der på dette to en halv kvadratkilometer lille område lever 10.000 mennesker fra 80 af verdens lande fordelt i 3.800 gode boliger. I 1980’erne udgjorde de udenlandske beboere 20 procent, mens de i dag udgør over 60 procent. En udviklingstakt der ser ud til at fortsætte.

Inspireret af bl.a. specialist i indsamling af livshistorier Marianne Horsdal fra Syddansk Universitet, er nogle af resultaterne fra det spændende projekt “Erindringens Træ” nu begyndt at vise sig. Gennem tre år har en række moderne folkemindesamlere således bevæget sig rundt i Vollsmose med båndoptager og notesblok for at indsamle livshistorier blandt ældre beboere fra områdets ni største befolkningsgrupper. Hvilket vil sige pensionister fra Danmark, Bosnien, Mellemøsten (Jordan, Libanon og Palæstina), Somalia, Tyrkiet samt Vietnam. Indsamlerne stammer fra de samme lande som fortællerne, og alle livshistorierne er først fortalt på modersmålet og senere oversat til dansk.

De 22 livshistorier i denne bog er udvalgt fra en samling på over 50 livshistorier – første led i opbygningen af et kulturelt arkiv i Vollsmose. “Vollsmoses kulturskat” lyder overskriften på antropolog og redaktør Maria Rytters indledningskapitel – og det er da også, hvad der åbner sig for den interesserede læser. En forfriskende anderledes vidvinkel end den velkendte snævre optik med ghettoen og den ensidige befolkningssammensætning.

Ikke dermed sagt, at det udelukkende er opløftende læsning. Langt fra.

Bogens samlede indtryk kan siges at udgøre en kompleks dobbelthed af livstraumer og overlevelseskraft. Og selv om der åbenlyst er kvantitative forskelle på de livstraumer f.ex. flygtninge fra borgerkrige i Somalia og Libanon har oplevet og så en dansk interviewet, der har

mistet sin kræftsyrge mor, da han var fire år, så rejser det spørgsmål sig undervejs under læsningen, om den subjektive erfaring af lidelse egentlig kvalitativt set kan gradbøjes? Er det f.ex. følelsesmæssigt set mere eller mindre traumatisk for en dansk dreng på fire år at miste sin mor end det er for en somalisk kvinde og mor at miste fire af sine ialt ti børn? Hvad er højest, Rundetårn eller et tordenskrald?

Normalt forbindes de store livstraumer med krigens rædsler. Og på dette punkt bærer de udenlandske Vollsrose-pensionister da også deres del af verdens samlede sum af smerte, hvadenten der er tale om en i en flygtningelejr født jordansk kvinde, en palæstinensisk mand på flugt fra krigen i Libanon, en vietnamesisk bådflygtning på flugt fra "det kommunistiske fængsel" eller nogle somaliere på flugt fra borger- og klankrige i Somalia.

De tyrkiske pensionisters beretninger er, hvad den ydre verdens fortrædeligheder angår, mindre krigeriske og mere fremmedarbejder-prægede (a la "To et halvt år senere kom min mand tilbage.").

Mens lidelse forårsaget af krige på en eller anden måde kan siges at være "forståelige" (ingen krig uden lidelse), og dermed indplaceres i et større nationalt befrielsesperspektiv (lidelsen tjener et formål), er den (mikro)lidelse som der også berettes om mindre forståelig. Eller i hvert fald mindre heroisk og objektivt set unødvendig. Sammenlignet med krigs- og flygtningeerindringer, gør det imidlertid lige så stort indtryk at læse om den tyrkiske kvinde, der opfattede sig selv som enke, ikke fordi hendes mand var død, men fordi han var doven og uansvarlig og bare stak af til storbyen, når det passede ham.

En anden tyrkisk kvinde fortæller om, hvordan hendes mor fik en "medhustru" (faderen giftede sig igen), som var ond mod hende. En ondskab som kulminerede med at stedmoren hældte en gryde kogende vand ud over det forsvarsløse barn. Som senere som 14-årig, manglende det ene bryst pga forbrændingen, blev bortgiftet med en 12 år ældre mand. Eller det kan være en nærmest indskudt sætning, hvor en jordansk kvinde fortæller om sine palæstinensiske forældre på flugt. Og som

da de når frem til Irbid i Jordan alligevel ikke var "nået frem", fordi jordanerne ikke kunne lide palæstinenserne. Eller hvad med den somaliske kvinde, mor til 12 børn der alle lever!, som beklagende fortæller, at det var Guds vilje, at "vores mænd sloges og ikke ville have fred." Som fynsk pensionist er det trist for hende at skulle opleve, at det danske folk og politikere ser ned på somalierne. Ikke mindst fordi det har fået den konsekvens, "at andre etniske grupper også ser ned på somalierne."

Omvendt, det er sikkert også trist for danske tiggere, når en somalier med baggrund i den somaliske overklasse håber "at danskerne kan se forskel på tiggerne og på os" (i en anden fortælling er det tyrkere i en landsby, der ser sig selv som meget forskellige fra en gruppe sigøjnere...).

Et problematisk punkt ved denne lille sympatiske bog, er dens brug af fotos. Hvorfor er bogens første helsidefoto af et billedskønt ungt, formodentlig kurdisk eller tyrkisk, par, f.ex. brugt som åbning til en tragisk fortælling om en tyrkisk kvindelig pensionist, som har haft en uduelig og groft svigtende mand? Og hvorfor er der brugt et Danmarks besættelsestid associerende foto til åbningen af afsnittet om krig og fred i Mellemøsten?

Lidt overraskende og yderst prisværdigt er projekt "Erindringens Træ" udført af Ældre- og Handicapforvaltningen i Odense i samarbejde med Vollsrosesekretariatet, mens finansieringen har fundet sted via de såkaldte kvarterløftmidler.

Uden på nogen (traditionel) måde at servere en etnisk ældrepolitisk dagsorden for og imod etniske plejehjem o.lign., tjener "Vejen til Vollsrose" også, så at sige ad bagdøren, dette formål. Skal vi velstandsdanskere f.ex. enten føle os krænket eller afvise det som tilbagestående U-lands vrøvl, når en af de somaliske kvinder siger følgende: "Jeg takker Gud for, at somalierne ikke har plejehjem, og at det er børnenes ansvar at give omsorgen tilbage til forældrene." Og hvad skal vi sige til en anden somalisk kvinde, som, formodentlig urealistisk, håber at kunne vende tilbage til sit fædreland, så hun kan tilbringe resten af sit liv der. Fortælle hende at det er urealistisk eller stikke hende en specialbygget pensionistfaldskærm, hun kan lande i "derhjemme"?